

Mirasta pay dağılımı ve helâlleşmek

İ.B. rumuzlu okuyucumuz: “Eşim öldü. Eşim ölmeden önce mallarının tümünü çocukları üzerine geçirmiş. Dolayısıyla ben eşimden miras alamadım. Bu böyle mi olmalıydı? Benim eşimin mirasından hakkım var mı, yok mu? Varsa bu ne kadardır?”

MİRASIN HELÂL KILINMASININ HİKMETLERİ

Ölüm hak, miras helâldir. Miras paylarının ne kadar olacağı konusunda tek söz sahibi Kur’ân’dır. Müslüman, miras paylaşımını Kur’ân hükümlerine göre yapmalıdır. Yoksa yarın rûz-ı mahşerde alacak/borç çıkar, orada sıkıntı olur. Orada en sevdiklerimiz ile aramızdaki alacak ve borç ilişkisi canımızı sıkar. Helâlleşmez isek sevap zayıfına uğrarız.

Kur’ân’da mirasın helâl kılınmasının birçok hikmeti vardır:

1- Gerçek mal sahibi Allah’tır. Kur’ân buyurur ki: **“Göklerin ve yerin mirası Allah’ındır.”** 1 İnsan ise gerçekte mal sahibi olmadığı gibi, gerçekte mirasçı da değil, sadece emanetçidir. Mal ve mülk insana dünyada bir geçimlik olarak emaneten verilmiştir. Ölüncü de insanın elinden alınır ve varislerine belirli paylar çerçevesinde verilir. İşte mirasın konusu bu paylardır.

2- Miras bir çeşit yardımlaşmadır. Malın ölenden ölenin yakınlarına geçmesi, aile ve akrabalık bağlarını güçlendirir, dünyada kalanlar arasında kaynaşmayı sağlar, ölen kişiye rahmet duâsına vesile olur.

3- Miras yoluyla insan anlar ki, insan dünyaya gelirken mal getirmediği gibi, dünyadan giderken de mal götürmüyor. Ahirete malı ve mülkü ile gitmiyor. Nice krallar, nice saltanat sahipleri vardır ki, en zengin varlıklarını ve mücevherlerini mezara kendi yanına gömdürmüş; ama bu mallar ve mücevherler kendisiyle birlikte çürümekten ve tarihe birer ibret vesikası olmaktan kendisini kurtaramamıştır. Dünyadaki zenginlikler dünyada kalıcıdır. İnsan ne kadar varlıklı ve zengin olursa olsun, bir beyaz kefen ile dünyadan çıkıp gidiyor. Allah için yaptığı harcamaların ve hayırların dışında hiçbir şey kendisiyle gitmiyor.

MİRAS MALI BİR İMTİHANDIR

4- Miras paylaşımı geride kalan aile efradına dünya malının geçici olduğunu öğretir, dünya malına aldanmamak gerektiğini ders verir.

5- Miras, aile efradı arasında önemli bir imtihana vesiledir. Malın ve servetin Kur'ân emirlerine göre dağılımında gözetilen adalet, hassasiyet, bu esnada gösterilen ahlâki hasletler, sevgi ve barışın korunması, kardeşliğin ve ihlâsın muhafaza edilmesi, varisler için önemli birer imtihan konusunu teşkil eder.

6- Kur'ân buyuruyor ki: **“Mallar ve evlatlar, dünya hayatının ziynetidir.”**² Kendisine mal ve evlat verilen, Allah'a şükretmekle yükümlü olduğunu hatırlar ve Allah'a şükreder. Allah'a şükreden miras konusunda Allah'ın taksiminden razı olur.

MALI ÖNCEDEN PAY ETMEK GEREKSİZ VE TEHLİKELİDİR

Kişi ölmeden önce aklı başında ise malını dilediği gibi tasarruf eder, dilediği kimselere verir, bağışlar ve hediye eder. Bu miras değildir. Bu hibe ve bağıştır. Bu sadakadır.

Ancak kişi malını hibe ederken, yani malını yakınlarına sadaka olarak verirken, mirasta hak sahibi olabilecek yakınlarını incitmemeye dikkat ederse, onların varsa hukukunu korumaya özen gösterirse, öldüğünde daha fazla dua alır.

Bazılarını ayırır, bazılarını kayırırsa, ayrılanlar üzülür, kayırılanlar dünya malını ebedi zanneder ve her iki tarafta da tamah ve hırs yüzünden birbirlerine karşı adavet ve husumet damarları işlemeye başlar. Baba çocuklarına hasım olur, çocukları birbirine düşman olur, aile efradı içine huzursuzluk ve fitne girer. Bu tehlikeli bir durumdur. Akıllı bir Müslüman buna meydan vermez.

YA AHİRETTE DURUM NEDİR?

Ahirette ise durum ne olur, bu yüzden kim sıkıntı içinde kalır; malını ölmeden dağıtan mı, fazla mal almak suretiyle kayırılan mı, görünüşte hakkı yenen mi darlık görür, bilinmez. Ama bu mesele burada kalmaz, bu mesele ahirete ve mahşere taşınır!

Mademki malını ölmeden dağıtarak haksızlığa meydan verdiğini düşündüğümüz kişi sonuçta bizim de en yakınımız oluyor; bize düşen--kanaatimce—buna razı olmak, onu affetmek ve hakkımızı ona helâl etmektir.

Mesela ölmeden önce tüm malını çocukları üzerine geçirmiş ve malından kocasını mahrum etmiş bir kadın ölünce, haliyle kocası bir şey almıyor. Oysa Kur'ân'a göre adam, karısının malından dörtte bir pay sahibi idi. Kur'ân bu payı şöyle zikrediyor:

“Eğer (karınızın) çocukları varsa, bıraktıklarının dörtte biri sizindir.”³

Bu durumda kadının ve kocasının işi ahirete kalmış demektir. Eğer çocukları bu haksızlığı önlemek için annelerinden gelen malın dörtte birini hakça taksim ederler ve babalarının hakkını teslim ederlerse; böylece bir mahşer hukukundan ve sıkıntısından annelerini de kurtarmış olurlar.

Ya koca bu hakkını belgelendirebilirse mahkemeler eliyle alma yoluna gider. Ya da karısına ve çocuklarına varsa hakkını helâl eder. Bu durumda da mal ve miras yerine, Allah'ın lütfuna, rahmetine, rızasına, nazar-ı rububiyetine, mağfiretine, feyzine ve bereketine mazhar olur.

Dipnotlar:

- 1- Âl-i İmran Suresi: 180
- 2- Kehf Suresi: 46
- 3- Nisa Suresi: 12